

Nader onderzoek vleermuizen

Wouwseweg te Halsteren

Velp, 21 januari 2023

Colofon

Titel	: Nader onderzoek vleermuizen
Subtitel	: Wouwseweg te Halsteren
Projectnummer	: 22.010
Datum	: 21 januari 2023
Veldonderzoek	: K. Hiemstra, T. Kooij, A. Zandstra, J. v. Kessel & R. Oosterom
Auteur(s)	: A. Zandstra en T. Kooij
Collegiale toets	: A. Zandstra
Opdrachtgever	: Stantec
Contactpersoon	: C. Perton

Bezoekadres : Kerkstraat 20
 Postcode : 6883 HT Velp
 Telefoon : 026-2001900

info@ekoza.nl
 www.ekoza.nl

Ekoza B.V. is lid van het Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Wettelijk kader	5
2.1 Soorten	5
3. Projectgebied	7
3.1 Gebiedsbeschrijving	7
3.2 Voorgenomen ingreep	8
4. Onderzoeksmethode	9
4.1 Vleermuizen	9
4.1 Effectenbeoordeling	10
5. Resultaten	11
5.1 Vleermuizen	11
6. Conclusies	12
6.1 Vleermuizen	12
Bronnen	13
Literatuur	13
Websites	13

1. Inleiding

Aan de Ambachtsweg en de Wouwseweg in Halsteren zal bebouwing worden gesloopt om ruimte te maken voor nieuwe woningen. Hiervoor is in oktober 2021 een quickscan uitgevoerd door ecologisch adviesbureau Ekoza B.V., waaruit naar voren is gekomen dat in de bebouwing aan de Wouwseweg vleermuizen kunnen voorkomen (Ekoza, 21.361). Vleermuizen zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming.

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met beschermde soorten; er mogen geen negatieve effecten op deze soorten ontstaan. Dit onderzoek heeft ten doel het vaststellen, dan wel uitsluiten van de aanwezigheid van vleermuizen binnen het projectgebied. Indien beschermde soorten aanwezig zijn vindt een beoordeling plaats naar de effecten van de werkzaamheden op deze soort(en) en de populatie. Hieruit volgt of verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming al dan niet worden overtreden en of er een noodzaak is tot het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming.

In hoofdstuk 2 staat het wettelijke kader uiteengezet, waaraan getoetst dient te worden. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het onderzoeksgebied en de voorgenomen ingrepen. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de onderzoeksmethodes die gebruikt zijn. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek besproken en getoetst aan de Wet natuurbescherming. Ten slotte zijn in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen beschreven.

2. Wettelijk kader

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. Het bevoegd gezag ligt bij de provincies. De Rijksoverheid blijft verantwoordelijk voor handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het Rijk, zoals hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij etc.

De Wet natuurbescherming is gericht op de bescherming van:

- Natura 2000-gebieden;
- Soorten;
- Houtopstanden.

Dit onderzoek heeft enkel betrekking op soorten, in dit geval vleermuizen. In dit hoofdstuk is daarom ook alleen de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming uitgelicht.

2.1 Soorten

Onder de Wet natuurbescherming geldt een zorgplicht voor alle in het wild levende dieren.

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- soorten van de Vogelrichtlijn;
- soorten van de Habitatrichtlijn;
- andere soorten.

Vogelrichtlijnsoorten

Onder de soorten van de Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Ingevolge artikel 3.1 is het verboden om:

1. Opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. Opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. Eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. Opzettelijk vogels te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Habitatrichtlijnsoorten

Onder de soorten van de Habitatrichtlijn vallen soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage I van het Verdrag van Bonn. In de Bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.

Wat betreft deze soorten is het ingevolge artikel 3.5 (Bern bijl. II, Bonn bijl. I) verboden om:

1. Opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. Opzettelijk dieren te verstoren;
3. Opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

5. Opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Wat betreft deze soorten is het ingevolge artikel 3.6 (Bern bijl. I en II, Bonn bijl. I) verboden om dieren of planten te verkopen, te vervoeren voor verkoop, te verhandelen, te ruilen of te koop of te ruil aan te bieden, tenzij het gaat om aantoonbaar gefokte of gekweekte dieren of planten.

Andere soorten

Onder het beschermingsregime andere soorten vallen soorten waarvan er geen Europese verplichting tot bescherming is. Dit zijn soorten die vanuit nationaal belang extra bescherming behoeven.

De beschermde status van soorten kan per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. In dit geval gaat het om de provincie Noord-Brabant.

Ingevolge de Wet natuurbescherming artikel 3.10 is het verboden om:

1. Opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. Opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Zorgplicht

Artikel 1.11 Wet natuurbescherming voorziet in een algemene verplichting voor eenieder om voldoende zorg te dragen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Het betreft bovendien niet alleen dieren en planten van soorten waarvoor de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn specifieke beschermingsmaatregelen eisen, maar alle in het wild levende dieren en planten.

De zorgplicht is als een open norm geformuleerd in het eerste lid van artikel 1.11. In het tweede lid wordt de zorgplicht iets geconcretiseerd door te bepalen dat de zorgplicht in elk geval inhoudt dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:

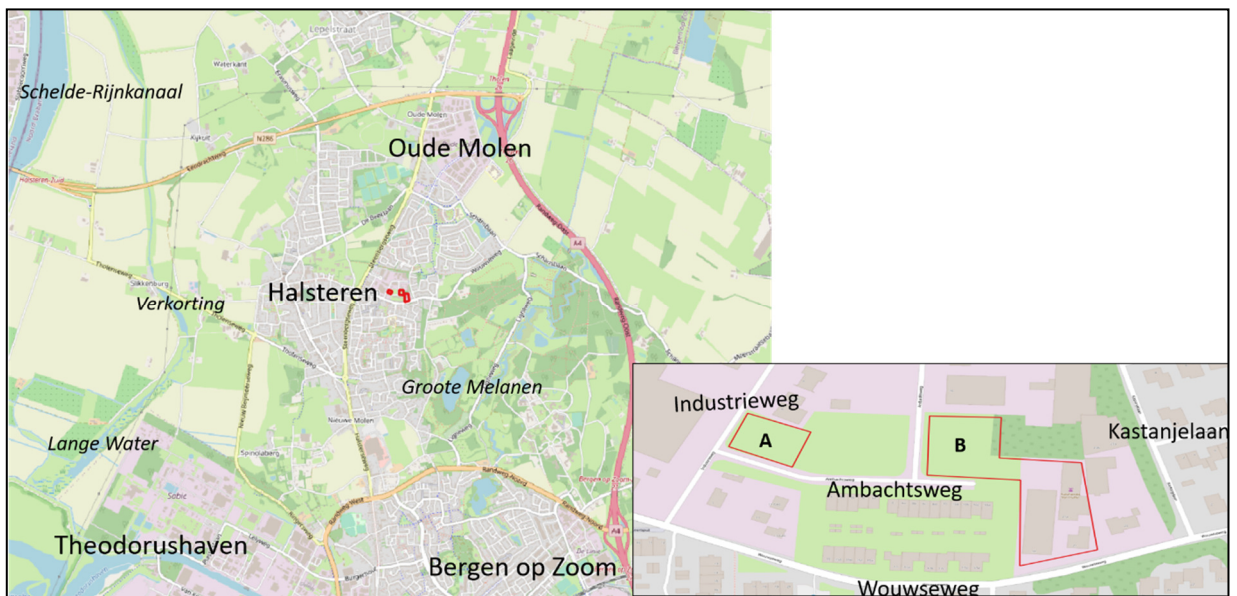
- dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden geveegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de bescherming van dieren en planten van soorten waarvoor geen specifiek beschermingsregime geldt op grond van hoofdstuk 3, heeft de zorgplicht zelfstandig betekenis. Op grond van de zorgplichtbepaling moeten schadelijke handelingen in beginsel achterwege worden gelaten dan wel moeten maatregelen worden genomen om schadelijke gevolgen (zoveel mogelijk) te voorkomen.

3. Projectgebied

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het projectgebied bevindt zich in Halsteren, ten noorden van Bergen op Zoom. Het gebied is op te delen in twee kleinere stukken. Een gedeelte, sub-locatie A ligt aan de Ambachtsweg en is een braakliggend terrein. Het andere gedeelte, sub-locatie B, ligt aan de Wouwseweg en bestaat uit een deel braakliggend terrein en een deel waar een loods en een woning op staan. Er zijn verder kruidachtige planten en een bult grond aanwezig. Sub-locatie B is het onderzoeksgebied voor vleermuizen. In de omgeving bevinden zich woonhuizen, weilanden, parken en landgoederen. Ten noordoosten ligt een industrieterrein dat de Oude Molen heet. Ten zuidwesten van het projectgebied bevindt zich de Theodorushaven die in verbinding met het Schelde – Rijnkanaal staat. In de omgeving liggen ook de watergangen Verkorting en Lange Water en ligt er de plas Groote Melanen. In Figuur 1 is de globale ligging van het projectgebied weergegeven. Figuur 2 geeft een impressie van het projectgebied.

Figuur 1. Globale ligging van het projectgebied (rood).

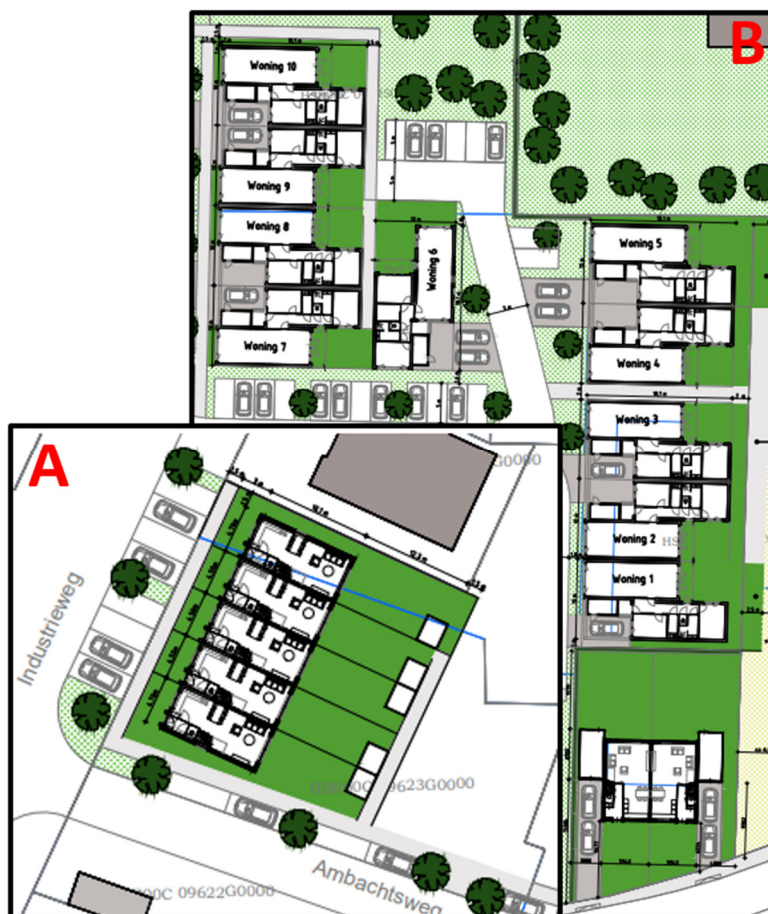

Figuur 2. Impressie van het projectgebied. Boven: sub-locatie A. Onder: sub-locatie B.

3.2 Voorgenomen ingreep

Op de locaties aan de Ambachtsweg (A) en de Wouwseweg (B) worden nieuwe woningen gerealiseerd (Figuur 3). Voordat dit kan gebeuren zal eerst bebouwing gesloopt moeten worden. Er vinden bij de werkzaamheden grondroerende activiteiten plaats. Mogelijk worden er ook bomen en/of struiken gerooit.

Figuur 3. Toekomstige situatieschets.

4. Onderzoeksmethode

Iedere dier- en plantengroep heeft zijn eigen methode van inventarisatie om een zo goed mogelijk beeld te verkrijgen van de betekenis van het projectgebied voor de betreffende soorten of groepen. Vleermuizen zijn zwaar beschermde soorten die onder de Habitatrichtlijn vallen.

4.1 Vleermuizen

Vleermuizen kunnen over het algemeen worden ingedeeld in gebouwbewonende en boombewonende soorten, hoewel dit gedurende het jaar kan veranderen. Soorten die worden aangemerkt als gebouwbewoners zijn onder andere laatvlieger, meervleermuis en gewone dwergvleermuis. Deze soorten verblijven meestal in de spouwmuren van gebouwen. In de gebouwen op sub-locatie kunnen vleermuizen verblijven.

Aan het begin van de zomer vormen de vrouwtjes kraamkolonies in daarvoor geschikte verblijfplaatsen. Hier brengen ze hun jongen groot. Laatvliegers, meervleermuizen en gewone dwergvleermuizen leven hierbij meestal in groepen (kolonies) in de spouwmuren van gebouwen. Een soort als gewone grootoorvleermuis heeft een voorkeur voor grote open ruimtes zoals een kerkzolder. De mannetjes verblijven vaak solitair of in kleine groepjes bij elkaar in zomerverblijven, die zich in spouwmuren, achter boeidelen, onder daken ed. bevinden.

Vanaf half augustus bezetten de mannetjes de paarverblijven van waar ze al roepend vrouwtjes proberen te lokken. Paarverblijven zijn vaak in de omgeving van kraamverblijven te vinden. In de winter maken vleermuizen van meerdere objecten gebruik die als verblijfplaatsen kunnen dienen, deze plekken moeten koel en vorstvrij zijn. Gewone dwergvleermuizen en laatvliegers zijn meestal te vinden in droge plekken in gebouwen.

Inventarisatie

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd op basis van het vleermuisprotocol 2021 van het Netwerk Groene Bureaus. Het onderzoek is gericht op het vaststellen van de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen in de bebouwing van sub-locatie B. Het veldonderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd in de periode half april t/m eind september 2022 (Tabel 1).

Tabel 1. Bezoekdata en weersomstandigheden tijdens het vleermuisonderzoek.

Bezoek	Datum	Tijd	Zon onder/op	Bewolking	Wind (Bft.)	Temp. (°C)
1	14-6-2022	21:50-00:05	22:05	Onbewolkt	2	17
2	13-7-2022	21:45 - 23:58	21:56	Licht bewolkt	2	18
ochtend	5-7-2022	03:15 - 05:30	05:27	Licht bewolkt	1	10
4	24-8-2022	21:40-23:50	20:44	Half bewolkt	2	22
5	15-9-2022	20:55 – 23:05	19:55	bewolkt	2	15

Het veldonderzoek is uitgevoerd door middel van 5 veldbezoeken. Deze zijn uitgevoerd bij goed vleermuisweer: weinig wind, geen regen en een temperatuur van boven de 10 graden

Celsius. Voor de inventarisatie van vleermuizen is gebruik gemaakt van een batdetector met time-expension (Pettersson D240x).

Verblijfplaatsen

Zomerperiode

In de periode 15 mei t/m 15 juli zijn 2 avondbezoeken en 1 ochtendbezoek uitgevoerd. Om het gehele projectgebied te kunnen overzien zijn de avondbezoeken met 2 personen uitgevoerd. De bezoeken in deze periode zijn gericht op het vinden van kraam,- en zomerverblijven. De avondbezoeken starten bij zonsondergang tot twee uur daarna. Tijdens de ochtend blijven vleermuizen een tijdje zwermen voor hun verblijfplaats voordat ze naar binnen gaan. Het ochtendbezoek start 2 uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst. Tussen de avondbezoeken zit een periode van minimaal 20 dagen, en tussen het ochtendbezoek en één van de avondbezoeken zit ook een periode van minimaal 20 dagen.

Paarperiode

In de periode 15 augustus t/m 30 september zijn 2 avondbezoeken uitgevoerd. Tussen deze bezoeken zit een periode van minimaal 20 dagen. Het onderzoek in deze periode is gericht op het vinden van paarverblijfplaatsen en/of massawinterverblijfplaatsen. In de paartijd proberen mannetjes met luid geroep vrouwtjes naar hun verblijfplaatsen te lokken. Gewone dwergvleermuizen brengen hun sociale roep meestal vliegend ten gehore en niet vanuit hun verblijfplaats, maar blijven meestal wel binnen een straal van 200 meter van de verblijfplaats. Het onderzoek naar paarverblijven start minimaal een uur na zonsondergang. Massawinterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis bevinden zich over het algemeen alleen in grotere en hogere gebouwen en worden hier niet verwacht.

4.1 Effectenbeoordeling

Als bepaald is welke beschermde soorten in het projectgebied voorkomen en hoe het projectgebied door deze soorten gebruikt wordt, vindt een effectenbeoordeling plaats. Aan de hand van de ingreep worden de effecten van de activiteiten op de aanwezige soorten bepaald. Effecten kunnen optreden tijdens de realisatiefase van het project en zijn dan tijdelijk van aard, maar kunnen ook in de gebruiksfase optreden en zijn dan permanent van aard. Effecten van de ingreep op aanwezige soorten zijn sterk afhankelijk van een aantal variabelen, zoals: de voorgenomen werkzaamheden, de exacte locatie, de periode van het jaar, het tijdstip van de dag, de doorlooptijd van de werkzaamheden, de gebruikte machines of materialen, enzovoort.

Niet alleen de effecten op de aanwezige verblijfplaatsen van de soort zijn van belang, maar ook of het leefgebied blijvend kan voorzien in alles wat nodig is om succesvol te kunnen voortplanten of te kunnen verblijven. Verder is het van belang te weten welke effecten de werkzaamheden hebben op de gunstige staat van instandhouding van de soort. Onderzocht wordt of de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden, een ontheffing noodzakelijk is en of daaruit voortvloeiende verplichtingen in de vorm van mitigatie of compensatie noodzakelijk zijn.

5. Resultaten

5.1 Vleermuizen

Kraamperiode

Tijdens het eerste veldbezoek zijn weinig vleermuizen gehoord en/of gezien. Een half uur na zonsondergang is de eerste gewone dwergvleermuis waargenomen. Deze vloog langs het gebouw en trok daarna verder richting het noorden. Daarnaast zijn nog enkele gewone dwergvleermuizen langs de bomenrij aan de Wouwseweg gevlogen. Na 23:00u was het helemaal stil. Bij het tweede avondbezoek zijn er enkele dwergvleermuizen overvliegend waargenomen. Buiten het plangebied waren dieren in de achtertuinen aan het jagen. Rondom de loods zelf is er weinig activiteit waargenomen. Naast de gewone dwergvleermuis is 1 keer een laatvlieger en een ruige dwergvleermuis waargenomen. Gedurende het ochtend bezoek was er weinig activiteit van vleermuizen. Er zijn enkele gewone dwergvleermuizen waargenomen die langs kwamen vliegen.

Paarperiode

In de paarperiode was het erg rustig op de locatie. Er zijn enkele voorbij vliegende vleermuizen waargenomen. Hierbij ging het vooral om gewone dwergvleermuizen maar daarnaast is enkele keren een laatvlieger waargenomen. Op de locatie waren geen dieren aan het roepen, er is geen paarterritorium waargenomen.

Effectenbeoordeling

Op de locatie zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen. Gezien de weinig waarnemingen is het uit te sluiten dat de bebouwing op de locatie door vleermuizen gebruikt wordt als verblijfplaats. Er zijn geen effecten van de voorgenomen ingreep op vleermuizen te verwachten.

6. Conclusies

De Wet natuurbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Niet alleen de instandhouding van verblijfplaatsen is van belang, maar ook de instandhouding van het leefgebied. Te allen tijde dient men de zorgplicht in acht te nemen. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet.

6.1 Vleermuizen

In totaal zijn er drie soorten vleermuizen waargenomen die bij de locatie langs vlogen. Het gaat hierbij om gewone- en ruige dwergvleermuis en laatvliegers. Bij elk bezoek zijn maar enkele vleermuizen waargenomen en is vastgesteld dat er geen verblijfplaatsen aanwezig zijn. De voorgenomen werkzaamheden zullen niet leiden tot het overtreden van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Er is geen ontheffing nodig.

Bronnen

Literatuur

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Kanter & J.C. Buys 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12: 1-432;
- Ekoza, 2021. Quicksan flora en fauna Wouwseweg en Ambachtsweg te Halsteren, projectnummer 21.361. Ekoza, Velp;
- Kapteyn, K. 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co, Haarlem;
- Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12;
- Limpens, H., Mosterd, K. & Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV, Utrecht;
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging (2021) Vleermuisprotocol 2021, januari 2021. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdierverseniging.nl.

Websites

- <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/>
- <https://wetten.overheid.nl/BWBR0038668/>
- www.google.nl/maps
- www.ndff.nl
- www.openstreetmap.org
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zoogdierverseniging.nl